

результат історичного розвитку, життєдіяльності багатьох поколінь. Українському суспільству довгий час нав'язувалися фальшиві історія та ідеологія периферійності й меншовартості. На справжніх героїв-патріотів накладалось тавро зрадників і ворогів, що призвело до морально-духовного каліцтва багатьох українців.

Сьогодні поняття «патріот» означає, що людина:

- 1) є свідомим, освіченим, моральним і активним громадянином України;
- 2) з повагою ставиться до історичного минулого українського народу, до його мови, традицій, звичаїв і обрядів, до героїчних подвигів предків, береже пам'ять про них;
- 3) палко любить Україну, виявляти готовність заради неї на самопожертву.

У сучасній системі патріотичного виховання широко використовується досвід видатного вітчизняного педагога-гуманіста В. Сухомлинського. Він вказував на те, що важливо, аби дитина вже з п'ятирічного віку перебувала у сфері виховного впливу школи. «Школа стане вогнищем культури, коли в ній запанують чотири культу: культ батьківщини, культ людини, культ книжки і культ рідного слова...» [2, с. 210]. Найпершим і найголовнішим у патріотичному формуванні особистості, як підтверджує аналіз педагогічної практики видатного дослідника, є засвоєння учнями загальнолюдських норм моралі. Змалку необхідно виховувати в дітей чесність, правдивість, доброту й чуйність, любов та повагу до старших. «Найголовніше, по-моєму, в тому, щоб учити дитину бачити і почувати, розуміти й переживати всім серцем, що вона живе серед людей і що найглибша людська радість жити для людей» [3, с. 219].

Не можна виховати українського патріота за межами національної свідомості, без утвердження українськості, засвоєння національних символів, у тому числі і в мовній сфері. Тут синдром малоросійства, меншовартості засів дуже глибоко і передався навіть тим, хто народився вже не в радянській імперії, а в незалежній Україні й опанував державну мову.

У вихованні українського патріотизму значна роль належить українознавству, історії України, українській мові та літературі, у яких репрезентовано національно-патріотичні традиції нашого народу. У змісті цих навчальних предметів варто виділяти наступне:

- пропагування кращих здобутків національної культурної і духовної спадщини;
- обговорення державних свят, пам'ятних дат;
- аналіз традицій українського народу, які збереглися до нині.

Також важливою є позакласна робота учителів-предметників, їхня співпраця із класними керівниками:

- 1) залучення дітей до самодіяльної художньої творчості, діяльності фольклорних колективів, творчих об'єднань, клубів за інтересами тощо;
- 2) відзначення державних свят як способу піднесення національно-патріотичних почуттів учнів;
- 3) залучення учнівської молоді до проведення органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями народних свят, відтворення елементів обрядових дій.
- 4) участь вчителів та учнів у роботі трудових та волонтерських загонів молодіжних громадських організацій, діяльність яких спрямована на реставрацію та відновлення пам'яток історії, культури та архітектури, меморіальних комплексів та ін.;
- 5) організація та проведення шкільних культурно-мистецьких, спортивних та дозвіллевих, туристично-краєзнавчих заходів, спрямованих на розвиток інтелектуальних, творчих і спортивних здібностей школярів.
- 6) проведення зустрічей з діячами сучасної культури, мистецтва, науки.

Школа повинна розвиватись і крокувати в ногу з життям, шукати нові шляхи оптимізації сучасного патріотичного виховання, зокрема, засобами гуманітарних дисциплін. Адже без любові до своєї Батьківщини, без утвердження патріотичної свідомості, ідеї нації як політичної спільноти, об'єднаної історичною долею, державною мовою, інститутом громадянства, без визнання гідності людини й цінності людської особистості як ключового елемента права, без продукування й культивування системи ціннісних орієнтацій загально цивілізованого характеру у сфері не лише культури, освіти, науки, але й економіки та політики, годі сподіватися на динамічну трансформацію української патріотичної молоді в суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гнатюк В. М. Управління системою національного виховання учнів загальноосвітньої школи / В. М. Гнатюк. – Київ: Оріяни, 1998 – 120 с.
2. Сухомлинський В. О. На нашій совісті – людина / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори в п'яти томах. – Т.5. – К.: Рад. школа, 1997. – С. 203–217.
3. Сухомлинський В. О. Народження добра / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори у 5 т. – Т. 5. – К.: Радянська школа, 1977. – С. 217–223.

Люлька М.

Науковий керівник – Сеньовська Н. Л.

СПОСОБИ ПРОФІЛАКТИКИ НЕГАТИВНИХ ЗВИЧОК У ШКОЛЯРІВ

Напевно, не тільки педагогам та батькам треба задумуватись над профілактикою негативних звичок у неповнолітніх. Церква, громада, держава повинні спільно розробляти заходи і брати активну участь у формуванні здорової молоді. Один із соціологічних центрів оприлюднив інформацію, від якої стає гірко, боляче й соромно:

- 1) кожні 8 секунд навчального часу один учень кидає навчання;
- 2) кожні 26 секунд одна дитина втікає з дому;
- 3) кожні 47 секунд з одною дитиною жорстоко поводяться або нехтують нею;
- 4) кожні 67 секунд одна дівчинка-підліток народжує дитину;

- 5) кожні 7 хвилин одну дитину заарештовують за наркотики;
 6) кожні 36 хвилин дитину вбивають або піддають фізичному насильству [6, с. 28–29].

Виходячи з цього, не можна не запитати: чи цікавить державу, школу, церкву дитина як особистість? І чи, зрештою, приділяють батьки належну увагу вихованню своїх нащадків? Адже підготовка дитини до дорослого життя неможлива без турботи про її здоров'я.

Мета статті – охарактеризувати способи профілактики найважливішими соціальними інститутами негативних звичок у школярів.

Основні соціальні інститути – сім'я, церква, школа, ЗМІ, держава – повинні координувати свою діяльність і пропагувати здоровий спосіб життя серед неповнолітніх, здійснювати профілактику шкідливих звичок у школярів, адже лише так ми матимемо здорові наступні покоління.

Мабуть, найвагомим фактором профілактики негативних звичок у неповнолітніх був і залишається приклад дорослих. Ні для кого не секрет, що, коли палять батько чи мати, дитина переймає такий спосіб діяльності. Тому здоровий спосіб життя має стати звичкою для усіх членів сім'ї. Схильність до шкідливих звичок лише у 50% випадків закладена в генах, а решта залежить від того яке виховання дитина отримує у своїй родині, школі, навчальному закладі. На жаль, соціальний чи матеріальний статус батьків нічого не гарантує. Бувають випадки, коли саме в багатих сім'ях підлітки стають наркоманами, алкоголіками та неповнолітніми злочинцями.

Варто звернути увагу на те, що підлітка не можна залишати напризволяще, сподіваючись виключно на самовиховання, яким би слухняним, самостійним і грамотним він не здавався своїм батькам. Дитині необхідно приділяти багато часу, знаходитися поруч з нею, допомагати орієнтуватися в складних соціальних й асоціальних явищах навколишньої дійсності [2, с.132].

Звісно, служителі церкви наголошують на тому, що паління, вживання алкоголю чи наркотиків – гріх. Однак, цього буває недостатньо, адже не всіх дітей привчають відвідувати храм. Тому священники постійно повинні спілкуватися з учнями, наприклад, під час уроків катехизму, залучати школярів до сповіді та молитви, різноманітних волонтерських дій [3, с.93–96].

Безумовно, школа не може залишатися осторонь від процесу профілактики шкідливих звичок у дітей. Необхідно практикувати різноманітні форми взаємодії освітніх закладів з батьками: загальношкільні, класні, батьківські збори, батьківські конференції, батьківський всеобуч, батьківський колоквиум, спільні заходи сім'ї та школи (свята, змагання, походи, екскурсії), спеціальні телепередачі з фізичного виховання на муніципальних каналах. При освітніх установах повинні діяти ради профілактики, ради педагогів та батьків.

Часто на школярів сильне враження справляють промовисті дані. Наприклад, про те, що нікотин відкладається в кістках і потрібно сім років, щоб організм очистився від нього. Чи що від сильного сп'яніння гине 20 тисяч клітин головного мозку. Корисно також запрошувати на зустрічі з учнями фахівців, наприклад, медиків, психологів, міліціонерів. Учнів треба ознайомити з мінімумом соціально-психологічної інформації, сформувати поняття про здоровий спосіб життя, його пріоритет, профілактику шкідливих звичок та відмову від них, виховати відповідального ставлення до свого здоров'я [4, с.116–118].

Важливу роль у профілактиці шкідливих звичок відіграють також засоби масової інформації. Значним є обсяг повідомлень про «крутість» паління, вживання алкоголю чи наркотиків. Якщо батькам вдасться «фільтрувати» те, що «поглинає» їхня дитина з комп'ютера, телебачення, радіо, газет, журналів, вона стане менш сприйнятливою для формування шкідливих звичок. Проте, останнім часом зросла кількість телепрограм, які сфокусовані на профілактику вживання наркотиків та формування умінь розпізнавати їх, опиратися тиску стосовно вживання [1, с.11].

Вагомим повинен стати і внесок держави у розв'язання означеної проблеми. Перш за все – у сфері законів та матеріального забезпечення. Зокрема, варто розробити жорстку систему покарань за пропаганду та сприяння тютюно-паління, вживання алкоголю та наркотиків дітьми. Крім того, потрібно організувати різні спортивні секції, школи, де б заохочували до здорового способу життя [5, с.107–108].

Таким чином, сім'я, церква, школа, ЗМІ та держава повинні об'єднати свої зусилля стосовно формування свідомості дітей, пропаганди здорового способу життя та профілактики шкідливих звичок. Тільки тоді результат буде суттєвим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Медведовська А. В., Дроган Н. В., Шевченко І. К. Посібник – пам'ятка: Боротьба зі шкідливими звичками для учнів загальноосвітніх шкіл України. – К.: Видництво «Книга», 2010. – 11 с.
2. Оржеховська В. М., Габора Л. І. Збереження репродуктивного здоров'я неповнолітніх. Навчально-методичний посібник. – Тернопіль: Астон, 2005. – 132 с.
3. Вибір є завжди у кожного з нас: Шкідливі звички // Позакласний час. – 2007. – № 4. – С. 93–96
4. Досвід роботи педагогічного колективу із профілактики правопорушень та шкідливих звичок // Позакласний час. – 2007. – № 10. – С. 116–118
5. Вплив алкоголю, наркотиків і токсинів на поведінку людини // Позакласний час. – 2006. – № 21–22. – С. 107–108
6. Маттссон Я. Наркотики: інформація для вчителя та інших фахівців. - Швеція: Нора Сконе офсетами, 1998. - 128 с.